

KIRJALLINEN KYSYMYS Nuorten työpajatoiminnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Nuorisotyöttömyys on kasvanut odotettua nopeammin. Huhtikuun 2026 lopussa alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 41 000, mikä on 5000, eli 14 prosenttia enemmän kuin edellisen vuoden huhtikuussa. Nuorisotyöttömyyden myös ennustetaan laskevan yleistä työttömyystasoa hitaammin. Heikossa taloustilanteessa yritykset ovat vähentäneet rekrytointeja, mikä näkyy esimerkiksi entistä kovempaa kilpailuna kesätyöpaikoista. Myös hallituksen työelämäheikennykset iskevät voimakkaasti nuoriin. Suuri osa nuorista jääkin nyt ilman tärkeitä ensikosketuksia työelämäään. Tämä on erityisen kohtalokasta, sillä nuorille ei ole vielä ehtinyt muodostua vahvaa ammatillista identiteettiä.

Pitkäaikaistyöttömien alle 25-vuotiaiden määrä on kasvanut jo vuosia. Tämä on erityisen huolestuttavaa, sillä pitkäaikaistyöttömyydellä on todettu olevan vaikutuksia paitsi toimeentuloon myös psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Myös ohjaus aktivoiviin palveluihin on tilastojen mukaan jatkuvasti heikentyvällä tolalla, ja alle 25-vuotiaiden nuorten aikuisten aktivointiaste on nyt alhaisempi kuin pitkiin aikoihin. Tässä tilanteessa nuorten toimeentulon vahvistamisen lisäksi on tärkeä turvata työllistymistä, koulutusta ja arjenhallintaa tukevat, pysyvät palvelut. Nuorten työpajatoiminta tarjoaa toimintaa nuorille, joiden arvioidaan olevan syrjäytymisriskissä, eli heillä ei ole työ- tai opiskelupaikkaa tai opinnot uhkaavat keskeytyä.

Nuorten työpajatoiminta on hyvä esimerkki toimivasta mallista, joka meillä on jo käytössämme: työpajoilla nuoren itsetuntemus paranee, hänen sosiaaliset taitonsa vahvistuvat ja elämän- ja arjenhallinta lisääntyvät. Työpajoissa saa tukea oman polun etsimiseen kohti työtä ja koulutusta. Tämä toiminta on mahdollista myös opinnollistaa eli toteuttaa siten, että siitä karttunutta osaamista voidaan myöhemmin lukea osaksi opintoja.

Erityisen tärkeitä työpajat ovat nuorille, joilla on ongelmia mielenterveyden, päihteiden tai velkaantumisen kanssa. Myös nuorten yksinäisyys on yleinen ongelma, joka voi pitkään jatkuessaan muuttaa nuoren minäkuva ja omanarvontuntoa sekä kykyä sosiaalisiin suhteisiin. Yksinäisyys on usein myös ylisukupolvista, ja ulkopuolisuuden tunne voi vaikuttaa elämään vuosien, joskus jopa koko elämän ajan. Nämä ovat juuri niitä seikkoja, jotka horjuttavat nuorten tulevaisuususkoa ja kasvattavat nuorten hyvinvoinnin eriytymistä.

Työpajat tarjoavat nuorille tärkeitä, ei-kaupallisia kohtaamispaikkoja, joissa voi saada niin vertaistukea muilta nuorilta kuin turvallisten aikuisten tukea ja ohjausta elämänvalintoihin. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry:n ylläpitämään anonyymiin työpajojen koettuja vaikutuksia mittaavaan Sovari-kyselyyn vastasi vuonna 2025 kaikkiaan 5 171 valmentautujaa 134 työpajalta. Työpajojen hyvä yhteishenki ja valmentajien tuki saivat vastaajilta arvosanan 4,5 asteikolla 1–5. Kokemus siitä, että kuuluu johonkin vähentää Sovarin mukaan yksinäisyyttä, vahvistaa hyvinvointia ja tukee nuorten mielenterveyttä.

Vaikka nuorisotyöttömyys on pahentunut ja työpajatoiminnan tarve siis kasvanut, nuorten työpajatoiminta on vaikeuksissa koko Suomessa. Työpajatoiminnan kaltaisissa aktivoivissa palveluissa mukana olevien alle 25-vuotiaiden työttömien osuus on alhaisempi kuin koskaan tällä vuosikymmenellä. 20-24 -vuotiaiden aktivointiaste, eli palveluissa olevien työttömien osuus oli huhtikuussa 2026 20 prosenttia, mikä on pienin osuus tähän vuodenaikaan koko Tilastokeskuksen taltioiman historian aikana, eli vuodesta 2008 alkaen (lukuun ottamatta koronakevättä 4/2020, jolloin 20-24- vuotiaiden aktivointiaste oli 18,7 prosenttia).

Työpajoja on lopetettu, ja useiden toiminta on vaarassa. Vuoden 2025 aikana työpajatoimintaan osallistui vähemmän nuoria kuin kertaakaan opetus- ja kulttuuriministeriön ja Lupa- ja valvontaviraston valtakunnallisen tilastointihistorian aikana, eli vuodesta 2014 alkaen. Työpajatoiminnan vaikeudet eivät ole yksinkertainen vyyhti. Merkittävä rooli on hyvinvointialue- ja työllisyysalueudistuksilla, näihin liittyvillä lakimuutoksilla ja valtakunnallisesti eriytyvillä viranomaisten laintulkinnoilla.

Vuoden 2025 lopussa tehdyssä valtakunnallisessa työpajatoiminnan tilannekuvassa havaittiin, että monialainen nuorten tukeminen ja yhdessä eri toimijoiden kesken tehtävä jatkopolutus ovat Suomessa vähentyneet merkittävästi. Hyvinvointialueet, työllisyysalueet, Kela ja oppilaitokset ohjaavat työpajoille aiempaa vähemmän asiakkaita, eikä tilalle ole syntynyt selkeitä, uusia rakenteita. Samaan aikaan

muutakaan monialaista palvelua ei tarjota, vaan jokainen toimiala keskittyy katsomaan nuoren tilannetta vain oman hallinnonalansa näkökulmasta. Nuoret jäävät vaille tarvitsemaansa tukea.

Mikäli nuoren etuuksista päättävä viranomais ei tunnista työpajatoiminnan hyötyjä, ei nuorella käytännössä ole mahdollisuutta osallistua työpajatoimintaan vapaaehtoisesti tai ainakaan ilman pelkoa mahdollisista sanktioista.

Toinen keskeinen ongelma koskeekin työttömyysetuutta ja nuorten taloudellisia kannustimia osallistua työpajoihin. Vuodesta 2024 lähtien alle 25-vuotiaat nuoret, joilla ei ole ammatillista koulutusta, eivät enää automaattisesti saa työpajatoiminnasta työttömyysetuutta. Tämä pakottaa vaikeissa taloustilanteissa luonnollisestikin valitsemaan sen tarjolla olevan palvelun, joka turvaa elämisen peruskustannukset – ei sitä, joka parhaiten auttaisi nuorta eteenpäin.

Työpajoilla luodaan nyt paikallisesti yhteistyömalleja, joilla nuoret löytävät niiden palveluiden piiriin. Pyörä keksitään paikkakunta kerrallaan neuvotellen uudelleen sen sijaan, että lainsäädäntö tunnistaisi työpajojen merkityksen ja mahdollistaisi tehokkaan valtion varojen käytön.

Silloinkin kun yhteistyö paikallisesti toimii, jää edelleen usein tulkinnanvaraiseksi, millaisiin toimeentulon kannalta välttämättömiin etuuksiin nuori on työpajajakson aikana aina ja kaikkialla oikeutettu. Moni työtön, arjenhallinnan tai yksinäisyyden haasteiden kanssa kamppaileva nuori hyötyisi toiminnasta työpajayhteisössä.

Nuorisotyöttömyyden ollessa näissä lukemissa on tärkeää estää tehokkaammin nuorten tippuminen erilaisten järjestelmien väliin ja taata tarpeellinen tuki ja työpajojen kaltaiset palvelut yhdenvertaisesti kaikille nuorille koko Suomessa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus varmistaa nuorten työpajatoiminnan jatkumisen koko maassa yhdenvertaisena ja nuorille saavutettavana monialaisena palveluna?

Miten taataan, että eri viranomaiset tunnistavat työpajatoiminnan hyödyt ja ohjaavat nuoria niiden piiriin ilman sanktioita esimerkiksi työttömyysetuuteen?

Miksi työpajatoimintaa on valtion rahoituksella kehitetty vuosikymmeniä, mutta nyt se ajetaan alas vain siksi, ettei lakiuudistusten kerrannaisvaikutuksia ole arvioitu asianmukaisesti ja niiden toimeenpanossa ei ole huomioitu jo olemassa olevia ja toimivia paikallisia ja alueellisia yhteistyörakenteita?

Helsingissä 10.6.2026

Jessi Jokelainen [vasemmistoliitto]